

REMISSYTTRANDE

Datum
2017 -03- 3 0

Dnr
7951-16-80
Aktbilaga

2

Regeringskansliet
Justitiedepartementet
Straffrättsenheten
103 33 STOCKHOLM

Betänkandet En översyn av lagstiftningen om företagsbot (SOU 2016:82) (Ju2016/08612/L5)

Justitiekanslern ska vaka över tryck- och yttrandefriheten samt värna integriteten och rättssäkerheten i den offentliga verksamheten. I Justitiekanslerns uppdrag ingår även att bevaka statens rätt och att medverka till att rättstillämpningen är effektiv och av hög kvalitet.

Genomgången av de förslag som läggs fram i betänkandet och de överväganden som görs där har skett med de utgångspunkter som Justitiekanslern, utifrån sitt uppdrag, främst har att beakta. Med dessa utgångspunkter lämnar Justitiekanslern följande synpunkter på förslagen.

Justitiekanslern delar utredningens bedömning att det, bl.a. på grund av kraven från EU på att juridiska personer ska kunna straffas, kan finnas skäl att utvidga möjligheterna att besluta om företagsbot. Utredningen har valt en lagteknisk lösning där myndigheternas verksamhet i de delar den avser myndighetsutövning inte uttryckligen undantas från möjligheten att besluta om företagsbot. Det framgår dock av den föreslagna lagtexten, om den läses i dess helhet, och utredningens skäl att sådana förfaranden inte är avsedda att träffas av regleringen. För att tydliggöra detta, och undvika tillämpningsproblem, kan det finnas skäl att överväga om begreppet företag i den föreslagna lydelsen av 36 kap. 7 § brottsbalken bör definieras särskilt. Ett exempel på sådan definition finns i konkurrenslagen (2008:579). Enligt 5 § i den lagen avses med företag en fysisk eller juridisk person som driver verksamhet av ekonomisk eller kommersiell natur, dock inte till den del verksamheten består i myndighetsutövning.

Justitiekanslern vill även uppehålla sig kring de skrivningar som finns i utredningen om staten som juridisk person (kapitel 3, avsnitt 3.5). I utredningen sägs inledningsvis att staten vanligen uppträder genom olika statliga myndigheter. Detta är riktigt. Utredningen konstaterar därefter att de statliga myndigheterna inte utgör självständiga rättssubjekt och därför i princip inte kan föra talan mot varandra. Enligt utredningen leder detta till slutsatsen att det är Justitiekanslern som bör företräda staten i domstol när talan om företagsbot förs av åklagare mot en myndighet. Det sägs även att det är staten, och inte myndigheten, som ska åläggas att betala företagsboten. Justitiekanslern instämmer inte i dessa överväganden.

Det är riktigt att statliga myndigheter inte anses utgöra några helt självständiga juridiska enheter. De utgör istället delar av rättssubjektet staten. Av denna anledning anses statliga myndigheter inte kunna lösa civilrättsliga tvister mellan sig genom att processa i allmän domstol. Sådana frågor får istället hänskjutas till regeringen. (Se t.ex. om detta i Justitiekanslerns beslut den 13 maj 2008, dnr 8092-06-40 med där gjorda hänvisningar.)

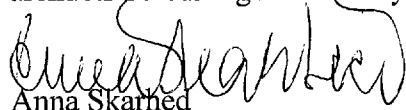
Det framgår emellertid av 27 § myndighetsförordningen (2007:515) att myndigheter, som huvudregel, företräder staten vid domstol inom sitt verksamhetsområde. Enligt förordningen (1995:1301) om handläggning av skadeståndsanspråk mot staten för emellertid Justitiekanslern myndighetens talan i vissa fall (se framför allt 3 §). Justitiekanslern har även till uppgift att föra statens talan om det inte finns någon annan myndighet som ska sköta uppgiften, vilket framgår av 2 § förordning (1975:1345) med instruktion för Justitiekanslern.

Huvudregeln är alltså att myndigheten själv för talan i domstol inom sitt verksamhetsområde. Detta gäller även när talan förs om olika sanktionsavgifter, t.ex. konkurrensskadeavgift enligt konkurrenslagen (2008:579) och upphandlingsskadeavgift enligt lagen (2007:1091) om offentlig upphandling. Det har, såvitt Justitiekanslern kan bedöma, i dessa ärenden inte ansetts utgöra något problem att talan förs av en myndighet mot en annan.

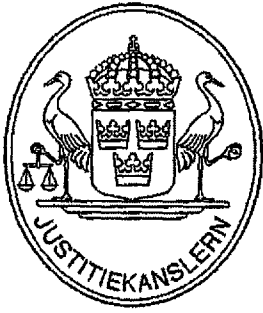
Mot denna bakgrund drar utredningen, enligt Justitiekanslerns mening, en felaktig slutsats när den anger att det är Justitiekanslern som bör företräda myndigheten i händelse av en talan om företagsbot. Det finns inte heller något direkt stöd i de författningar som styr Justitiekanslerns verksamhet för att ålägga myndigheten en sådan uppgift. Dessutom skulle uppgiften vara främmande sett till Justitiekanslerns övriga ärendetyper och den skulle inte heller passa in i myndighetens verksamhet. Justitiekanslerns uppgifter är bl.a. att företräda staten i allmän domstol i mål om skadestånd på grund av fel och försummelse vid beslut (myndighetsutövning) eller överträdelse av Europakonventionen och unionsrätten. I brottmålsprocessen förekommer Justitiekanslern endast när det gäller brott mot tryckfrihetsförordningen eller yttrandefrihetsgrundlagen, och då i rollen som åklagare.

Justitiekanslern ställer sig även frågande till uttalandet att det bör vara staten, och inte den felande myndigheten, som ska åläggas att betala företagsboten. När det gäller skadeståndsanspråk mot staten är det som huvudregel den myndighet som har begått den skadeståndsgrundande handlingen som även ska betala ut ersättningen till de drabbade. Om företagsboten ska ha en preventiv verkan bör det rimligen vara den ansvariga myndigheten som får betala.

Ärendet har föredragits av hovrättsassessorn Karin Ahlstrand Oxhamre. I ärendets beredning har även byråchefen Olof Simonsson deltagit.

Anna Skarhed

Bifogas: Justitiekanslerns beslut den 13 maj 2008, dnr 8092-06-40

BESLUT

Datum
2008-05-13

Dir
8092-06-40

ANSPRÅK FRÅN EN STATLIG MYNDIGHET PÅ ERSÄTTNING FRÅN EN ANNAN SÅDAN

Justitiekanslerns beslut

Justitiekanslern vidtar inte någon åtgärd med anledning av det krav som Kronofogdemyndigheten har framställt mot Polismyndigheten i Uppsala län.

Handlingarna återsänds till Rikspolisstyrelsen för de åtgärder som kan bli aktuella där.

Ärendet

Kronofogdemyndigheten (KFM) har hos Polismyndigheten i Uppsala län – som det får förstås – framställt ett krav på ersättning med 33 298 kr.

Till stöd för anspråket har KFM anfört följande. KFM utmätte den 30 april 2003 inestående medel som polismyndigheten hade tagit i beslag intill ett belopp om 33 298 kr för betalning av en privatpersons restförda skuld till staten. Förbud meddelades polismyndigheten att betala något av det utmätta till annan än KFM. Trots detta lämnade polismyndigheten ut det begärda beloppet till den person som beslaget hade gjorts hos. Det skedde sedan beslaget hade hävts efter prövning i domstol. KFM har anfört att det är polismyndighetens ansvar att de utmätta medlen kommer myndigheten tillhanda.

Ärendet har av polismyndigheten överlämnats till Rikspolisstyrelsen (RPS), som i sin tur har överlämnat det hit för prövning. I samband härmed har RPS och polismyndigheten avgett yttranden. RPS har därvid uppfattat KFM:s krav som ett skadeståndsanspråk mot staten.

Justitiekanslerns bedömning

Med anledning av att KFM har begärt ersättning av polismyndigheten uppkommer dels frågan om en statlig myndighet kan kräva skadestånd av en annan statlig myndighet, dels frågan om det ankommer på Justitiekanslern att pröva ett sådant anspråk inom ramen för statens frivilliga skadereglering.

Enligt den uppfattning som numera torde vara den förhärskande är staten ett enhetligt rättssubjekt. Statliga myndigheter utgör således inte några själv-

ständiga juridiska enheter, utan utgör endast delar av rättssubjektet staten (jfr SOU 1994:136 s. 143 och 245 f. och Friedner, Staten som part i tvistemål, Förvaltningsrättslig tidskrift 1992 s. 500).

I doktrinen har det tidigare diskuterats huruvida statliga myndigheter kan lösa tvister genom att processa mot varandra inför allmän domstol (jfr Friedner, a.a. s. 245). I betänkandet Statliga myndigheters avtal framförs uppfattningen att de sedvanliga tvistlösningsmekanismerna inte står till förfogande för myndigheter som hamnar i tvist om tillämpningen av en överenskommelse som de har träffat (se SOU 1994:136 s. 245 f.).

Enligt Justitiekanslerns mening bör samma synsätt anläggas när det som här uppges röra sig om ett utomobligatoriskt skadeståndsanspråk från en myndighet mot en annan. Man kan svårligen tänka sig att staten skulle vara skadeståndsskyldig mot sig själv (jfr SOU 1978:59 s. 90). Jag menar alltså att det står klart att en statlig myndighet inte kan begära skadestånd av en annan statlig myndighet.

Frågor som rör statens skadereglering finns i förordningen (1995:1301) om handläggning av skadeståndsanspråk mot staten. Även om det inte uttryckligen framgår av förordningen får det anses underförstått att anspråket måste framställas av ett från staten skilt rättssubjekt. Om två statliga myndigheter inte kan komma överens kan tvisten inte lösas vid allmän domstol eftersom staten inte kan stämma sig själv. Det står dock myndigheterna fritt att hänskjuta frågan till regeringen, som i sådant fall kan ta ställning till hur tvisten ska lösas (jfr SOU 1994:136 s. 246).

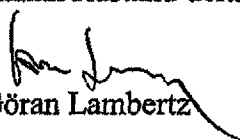
Av det anförda följer enligt min mening att ett skadeståndsanspråk av en statlig myndighet mot en annan statlig myndighet inte kan handläggas enligt handlägningsförordningens regelverk.

Sammanfattningsvis leder det anförda till slutsatsen att KFM inte kan rikta ett skadeståndsanspråk mot Polisen och att det inte ankommer på Justitiekanslern att ta ställning till ett sådant anspråk om det ändå framställs.

Genom det anförda har Justitiekanslern självfallet inte tagit ställning till hur en meningsskiljaktighet mellan två statliga myndigheter bör lösas i det enskilda fallet. Det torde stå myndigheterna fritt att reglera saken sig emellan inom ramarna för respektive myndighets ansvar och behörighet.

Justitiekanslern får avslutningsvis beklaga att ärendets avgörande här har dragit ut på tiden.

I ärendets beredning har även justitiekanslerns ställföreträdare byråchefen
Håkan Rustand deltagit.

Göran Lambertz

Jaennice Fährlin

Exp. till

Rikspolisstyrelsen (*med handlingarna*)
Verkssekretariatet, Rättsenheten
Box 12256
102 26 STOCKHOLM
(dnr RÄS-990-1771/06)

Kronofogdemyndigheten
Huvudkontoret
171 94 SOLNA